

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. • Número solt, 25 cts; -l'any 10 ptes.; trim. 3 ptes. Estranger, 15 ptes. l'any.

Any VIII

Barcelona 21 Febrer de 1914

PERTENECE A LA BIBLIOTECA
ATENEU BARCELONÉS Núm. 329

SUMARI

El miracle de Mahoma.

Vides, per JOSEP LLEONART. (Continuació).

Del aspecte moral de la Mancomunitat, per R. RUCABADO.

De Michelangelo Buonarroti, per JOSEP M.^a DE SAGARRA, (trad.).

L'engrandiment de Barcelona. — Informe de la Associació d'Arquitectes.

Unitat ideològica de «L'Anell del Nibelung» i «Parcival» de Wagner, per J. FORNELL.

Breus notícies sobre la restauració d'un clavicordi. — Conferència llegida en l'audició de música antiga que en el propi instrument donà l'autor en el Palau de la Música Catalana, per JOAN SALVAT.

Un clavicordi català i el clavicordista company nostre, per LLUIS MILLET.

El Revisor. — Comèdia en cinc actes de Nicolai V. Gogol. (Trad. C. R. B.)

De la premsa

En el Ateneu Alcoyano. — Labor Regionalista.

La nostra Barcelona. — Raons i estadístiques, per PERE DE PRADES

Informació

Els nostres candidats.

Acaba de sortir

AUQUES I VENTALLS

per JOSEP CARNER

Preu: 5 pessetes

Dipòsit: Lluís Gili, Claris, 82

El miracle de Mahoma

Es coneix bé la raó que mogué els elements dits esquerrans a separar-se de la Lliga Regionalista — a més a més dels personals agravis, dels ressentiments furtius. La Lliga catalanitzava la plutocràcia i la classe mitja; l'alta i baixa burgesia i l'Esquerra catalanitzaria el poble. Tota Catalunya — que's permeti el pleonasma — seria catalana. Quan l'ideal catalanesc, aliat a una poderosa inflamació democràtica, s'adrecés a les multituds, no hi hauria cor sincer que no li esdevingués sensible, brusa honrada que no bategués amb aquella simplicitat sentimental que som acostumats a trobar en els drames de l'Igtesies, i espardenyia viril que no llencés d'una saccejada tota la pols infecta, apegalosa d'un espanyolisme de fira i un radicalisme que no era sinó pura fobia de l'imbecilitat, atjada per un negociet.

Hi havia per sirgar en la nova propaganda l'esclatant prestigi d'honestedat d'En Carner, la ciencia i el verb d'En Sunyol, els «ismes» i els adverbis encatronats d'En Lluhi, les rauxes violentes d'En Gubern, la modernitat una mica yankee d'En Pere Corominas. I començà la propaganda, i començà *El Poble Català*. I la propaganda no s'orientà cap al poble, sinó cap a la burgesia, i no posà un contingut de democràcia actual al costat del seu catalanisme, sinó simplement un odi inextingible a la Lliga Regionalista. Ço que havia d'ésser penetració concorde i harmònica dels estaments socials es convertí en guerra civil. Es trobà més oportú que el senyor Gubern demanés l'arrossegament d'En Cambó en un meeting que tots recordem, que no pas treballar en l'elevació de les multituds obreres, més xipollejar dins el bassiot d'un recó d'Ateneu que no pas solcar l'ample oceà de la vida popular.

Al cap de poc temps, En Carner no sabia absolutament el que passava dins el seu partit car per haver de dur una

vida anecdòtica ja estava bé a casa; En Sunyol també es tancava en son despatx, convençut que era inútil pretenir la conquesta de la màquina de Barcelona, «la qual, deia ell, ara i per molt temps ha d'obeir a un demagog castellà». En Lluhi i En Gubern es barallaven a ser el Cambó de l'Esquerra, per la qual cosa no trobaven més camí que dir penjaments de molta ferotgia i molt de celobert al Cambó de la Dreta. En Pere Corominas vingué llavors («Après Malherbe vint») i tota la seva modernitat Yankee es començà a destenyir, i amb les seues prèdiques bíbliques hi agermanava coses com la seua intervenció a les eleccions de La Bisbal, contra En Cambó, on per atacar el magne intèrpret de Catalunya es posà al costat dels que havien arribat a acusar-lo de tornar a obrir la llegenda tràgica de Montjuich!

Aquesta funesta obsessió anti-lliguista que ha ajudat poderosament la creixença de la Lliga, i ha impedit sempre la formació d'una genuïna Esquerra, havia de tenir una fi digna de la seua historia.

Per això, darrer un seguit de dissensions, de defeccions, d'assemblees, de unificacions, d'avalots i de suprema vacuitat de doctrina i de valor polític, els esquerrans no han tingut altre remei que recorre al miracle de Mahoma. Els lerrouxistes no han anat vers ells, ¡doncs, ells han anat vers En Lerroux! Allí són, fosos en una mena de panteïsmè republicà. No han conseguit el que's proposaren al eixir de la Lliga; els ha passat exactament al contrari. Volien incorporar-se el lerrouxisme, i votaran en Lerroux per llur diputat. Volien estenuar la Lliga, i la Lliga és tant forta que els ha calgut, per combatre-la, perdre la personalitat dins una coalició lerrouxista-jaumina. Volien demostrar que la Lliga era anti-catalana, i el Catalanisme de la Lliga, és tant pur, que per combatre-la han hagut de fer traïció al mateix Catalanisme perdurable.

VIDES

(Continuació)

D'una manera, bon xic seca potser, vaig a fer ara el balanç de les virtuts i falliments de Miquel Angel. La raó primera de les seves virtuts, tant com dels seus afectes i les seves infelicitats, la trobem en la seva condició concentrada. Aquesta concentració que no li deixà assaborir la mel terrena i li retirà la simpatia familiar dels homes que també ajuda a estar content del món, se li posà en canvi al servei de la virtut, fent-li de frè i de consol.

Una deü de virtut abstinenta neixia del seu esperit que s'esbrancava en tres fonts. De la primera en brollava Continença: ço és, que Miquel Angel, sent ric es tractà voluntariament com a pobre. Oportunament queden registrats en els meus comentaris els seus dejunis, el seu dormir vestit en ínfimes habitacions i l'allunyament en que visqué del luxe i de les festes.

De la segona font de virtut abstinenta en brollava Castedat: Miquel Angel tot i sensibilíssim a la presència de la carn (fem memòria dels seus enamoraments), visqué en continua castedat, fidel al origen en bona part estètic, em penso, de les seves admiracions als mèrits humans.

De la tercera font en brollava Mansuetut: vull dir que Miquel Angel visqué nèt d'esperit agressiu, contrarrestant els perills de la maror del seu propi geni i no cedint al perill extern d'encomanar-se els procediments falsos, fraudulents, occidors d'alguns amb els quals tingué de viure amb contacte i dels quals en rebé perjudici. Seguint-li els passos veiem ser la fugida i la esquerpesa la seva única defensa i desfogament, i com es recremava ell a fi d'estalviar sofriment als altres.

Ultra aquestes tres fonts vingudes de una deü d'abstinença, en derivaven dugues altres de l'esperit miquel-angelià que rajaven aigua de virtut activa, s'entén a la manera que podia ser actiu aquell home de condició vital més aviat retreta. Fonts que batejarem bessona-ment amb el nom de Caritat.

Caritat en diners i generositat dels propis béns, la primera. Ja esmentàvem com la seva família, ensems que de la seva bondat, abusava dels seus cabals, i ell sempre perdonava i tornava a la generositat. A més d'altres repetits dóns de diners al pare i germans, regalava terres a Florencia al seu germà Gismondo, i establí en comerç als altres dos Buonarrotto i Giovan Simone. Al seu nebot Lionardo li regalà en dugues vegades 7,000 escuts, i a la muller d'aquest enviava-li joies i robes. A la seva neboda Francesca li pagava pensió a un convent i al enmaridar-se li regalà una propietat a Pozzolatico. Al seu criat Urbino li feu una vegada present de 2,000 escuts. I les quantitats enviades des de Roma a Florencia per a socórrer famílies pobres, dotar donzelles de casa humil i protegir algun jovençà que es conegués ben inclinat al estudi de les arts. I les dugues figures dels *Esclaus* que regalà a Strozzi, i els molts dibuixos i estudis que hauria pogut ben vendre i regalà, entre altres, a Vittoria Colonna, a Cavalieri i al seu servent Antoni Mini. També es creu segur que en honra d'altres artistes que els executaren feu projectes, com ara pel *Martiri de Santa Caterina*, de Bugiardini, que és a Santa Maria la Novella de Florencia; pel *Devallament de la Creu*, que executà Sebastià del Piombo, i per la *Resurrecció de Llätzer*, que és a la Galeria Nacional de Londres, en profit del Pontormo. Doncs, no fou caritatiu solament dels seus béns, sinó també del seu talent.

I a aquestes caritats cal afegir-hi la cessió que feu d'una bastida del seu invent per a pintar i restaurar esglésies, cedint-ne la explotació a un fuster de Roma que va dotar les seves dugues filles amb els diners que en tregué. I els disset anys que treballà de franc voluntariament per la Basílica de Sant Pere.

La segona font de virtut activa que brollava de la deü de Caritat en Miquel Angel, podria conomar-se: Bon Consell. Sense comptar-hi els deixebles els quals guià, ja vegérem, seguint les cartes

que escrigué als seus pares, germans i nebots, com era excel·lent en ell la pràctica humil i perseverant del bon amonestament, no desdient mai, per abusos i rebel·lions amb que ells el malpaguessin. Virtut de Bon Consell que, practicada en les seves circumstancies, per un home plé com ell de la congestió genial, són una meravella d'esforçament, per la perseverança en aconsellar i l'accent bó i familiar amb que donava el consell. I veus aquí com l'aigua caritativa de la font de virtut activa del Bon Consell, venia a barrejar-se amb l'altra aigua que escorrent-se de la deü de virtut abstinenta brollava de la font de Mansuetut. Aquest és el meu inventari de les virtuts de Miquel Angel. Ara comencem el dels seus falliments.

El motiu principal d'aquests sembla raure en un amor propi agudíssim de la seva personalitat que servava Miquel Angel, accident de la congestió genial, que el feia terc i d'afectes tancats, no admetent qui l'ajudés en la seva obra, com tampoc no admetia consol als seus mals que no sortís d'ell mateix. Per culpa d'això, massa sovint degué ser indiferent envers la obra d'altres artistes, que fà exclamar a un seu contemporani: «Quin serà el dia que direu bé d'alguna obra agenal!» Noresmenys, això és exagerat.

Si bé ho mirem, l'amor extremat de la seva personalitat, fidel conseqüència del seu esperit retret, và més en contra del seu propi benestar i acabament de la seva creació, que no pas perjudicar a ningú més; com procuro fer veure en lloc escaient dels meus comentaris. I al capdavant tampoc podríem ser massa rígids en aquest càrrec, perquè Miquel Angel sempre em fà pensar que les seves virtuts s'alimentaven de la condició concentrada del seu ésser, també, que era tot l'home, i volent-la extirpar fariem seguir les virtuts amb els defectes.

Més en dos punts cau en greu falliment, incidental, que més que un accident dels alts i baixos de la seva natura és ja un desorbitament. I convindrà el dir-ne més la setmana vinenta.

JOSEP LLEONART

RON BACARDI

ROYAL

◆ Cada tarda Tè-concert ◆ Souper-concert a la sortida dels teatres ◆

RESTAURANT * Menú desde 5 pessetes

Rambla dels Estudis, núm. 8

El Saló més elegant de Barcelona per banquetes i lunchs

Del aspecte moral de la Mancomunitat (*)

¿Què guanyaran amb la Mancomunitat catalana els moralistes?—Que els catalans sentin que tots plegats no són més que una família.—Això no pas per especular amb la imatge de família, la qual no fóra sinó una de tantes vulgaritats com ho són les referències a la fraternitat, per exemple. Família és agrupació natural regida per un cap natural, i la autoritat que's desprèn d'aquest cap és natural també i ningú la discuteix, encara que hom pogués mai rebelar-s'hi. La autoritat familiar és la més decisiva en la formació del home. El concepte de nació és viu i veritable allà on apareix com a agrupació natural regida per un cap natural, és a dir, com una gran família. La autoritat, a la nació, dimana naturalment del cap, i ningú la discuteix i ningú en cerca d'altre.

Si la família forma els individus, la nació així mateix ha de contribuir també a llur formació amb notable eficàcia. Com més petita és una nació, s'acosta tant més al tipus família. Les assemblees preparatòries de Mancomunitat, ¿no tenien acàs l'aire de reunió familiar, del qual cap gran Estat no pot gaudir? Quina diferència entre el petit parlament nostre i els parlaments europeus on s'asseuen costat per costat homes de races irreductibles, o de temperaments contradictoris — p.e. meridionals i septentrionals. — ¿I qui dubta, doncs, de que la autoritat que del cap natural dimana pot exercir-se amb més facilitat i ser acatada amb més bona voluntat, allà on hom *governa en família*, que allà on l'assentiment no es fa sense un sacrifici de personalitat? Aquí es governa per la persuasió, allí per la força. Qui dubtarà del major valor moral del primer? Qui dubtarà de la major eficàcia humana del imperi de la persuasió?

El govern d'un poble no s'exerceix solament per les funcions administratives i legislatives dels poders públics: hi ha un govern intel·lectual, un govern moral. ¿D'on ixen aquestes formes del govern que podem dir espiritual? Del cap de la nació, de la acció irradiadora de les idees, opinions, corrents i costums de la capital, que pels fenòmens naturals de contagi, exemple, assentiment i altres vies, són compartides i en cert modo *obeïdes* per tota la nació en general, imprimint fonda petjada a tot el poble.

(*) Escrit expressament pel número de les Mancomunitats, i publicat amb retràs per causes involuntàries de la Redacció i del autor.

Recíprocament aquell govern espiritual es nodreix entre altres aliments, de les forces espirituals del poble, conservades per la tradició i costums incontaminades dels dipòsits sagrats urbans i rurals.

La capitalitat li dona a aquest patrimoni, consciència i prestigi. Sense el seu sosteniment corre perill de desprestigi i per lo tant de corrossió i decadència. Tots sabeu els exemples de les nacions corrompudes per la capital, perquè la capital ha desprestigi el patrimoni del esperit. Però de igual manera aquelles mateixes capitals serviran demà per aixecar ràpidament i depurar l'esperit de tot el país, i restaurar el patrimoni moral de la raça.

La Mancomunitat, doncs, al consagrar oficialment a la ciutat de Barcelona la capitalitat administradora de la nació catalana, accentua i referma el fet natural de la capital intel·lectual, fa creixer, intensifica la eficàcia d'aquell imperi de esperit. I per tant, tot allò que compona la matèria de irradiació, tot allò que per contagi, exemple o assentiment pot ser imposat per Barcelona al reste de Catalunya, el bé de Catalunya demana sigui depurat, regulat, intervingut en una forma o altre, com si fos substància de legislació, com si fos matèria administrativa.

*
*
*

Per Barcelona, Catalunya ha conegut vicis i tares importades que maculen avui tots els indrets de la terra. En canvi per Barcelona, Catalunya ha enfortit la seva consciència nacional i ha dut a terme, gaire bé amb victòria total, una obra de reforma tant voluminosa com la purificació del sufragi.

Per Barcelona, persuadida i penetrada cada dia més del seu gran compromís i responsabilitat de cap de la família catalana, s'ha de reconstruir l'ànima de la nostra gent, extirpant els terribles vicis que la corquen, desarrelant els ingènits i foragitant els sobrevinguts, desenrotllant les grans virtuts de la raça i creant les virtuts noves que li manquen.

Les aventatges conseguides en el camí de la disciplina política són el fruit d'una propaganda incansable i intensa, i ens han d'estimular per a conseguir resultats en els altres terrenys de la educació popular.

Tot aquell qui en nostra ciutat aixeca càtedra o tribuna en una forma o altra,

esdevé d'un o altre modo, en major o menor proporció, un educador de Catalunya. I aquesta responsabilitat ens hauria d'aparèixer ben clara i patent, en tots els moments. Aquell qui parla a Barcelona, parla des del cap de taula; i la família l'escolta.

Si considerem que tot aquell qui disposa aquí d'una càtedra, d'una tribuna, d'un periòdic, té a la mà un instrument d'educació, un ressort de capitalitat, una eina de dominació i d'influència nacional, no podem menys de deplorar que n'hi hagin tañts que no estiguin posseïts d'una plena consciència de la seva pròpia força, ni estigui amb ells l'Esperit que aprofitaria aquesta força per a la reconstrucció moral de la terra.

Si tot aquell que s'asseu en una càtedra sapigués veure que té al davant seu, escoltant-lo, no els estudiants de la seva classe solament, sinó tota la joventut escolar catalana, tota la intel·lectualitat catalana del demà, si veiés clar que la seva paraula contribueix a pastar i donar forma a la massa de la pàtria; per la virtut sola d'aquesta clàrividència la Universitat barcelonina, conscient de la gran missió, esdevindria una fortalesa formidable de cultura catalana i un laboratori d'esperit.

Si tot hom qui escriu al públic des de un paper qualsevol, es fés compte de que parla davant del poble català en massa, i de que qui escoltarà, comentarà, apendrà o blasmarà de ses paraules és algú més que els seus amics o els llegidors habituals de la fulla, sinó tot Catalunya, tots els homes de la terra, de tots els estaments, ¡quantes goles emmudirien de respecte i quantes plomes caurien de les mans sota el pes del palpable compromís, de la tremenda responsabilitat!

El sentiment de la capitalitat, però sobre tot de la capitalitat espiritual, educativa; aquest és ço que cal enrobustir i propagar entre tots els agents d'influència a Barcelona, cap de la família catalana. Aquesta és la primera obligació moral que emana de la Mancomunitat, i a complir aquesta obligació tot aquell qui tingui consciència ha de posar-hi el coll.

R. RUCABADO

Biblioteca "Illes d'Or"

La més selecta de les Biblioteques literàries

1 pta. el volum

Les illes d'Or.—de F. Mistral (trad. Maria Antonia Salvà).

Vida al pas.—Per Joan Maragall.

Somnis.—per Guerau de Liost.

Se troben de venda a la Casa Luis Gili. Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

De Michelangelo Buonarrotí

A L'AMOR

Dolç amor, ta bellesa no és mortal;
que en cap rostre hi veuríem resplandir
la faç del cor, que encéns i sabs regir
amb altre foc i amb un volar més alt.

A TOMMASO CAVALIERI

(1553?)

Ploro i flamejo consumint-me; així
es nodreix el meu pit. O dolça sort!
Qui hi ha que visqui de la seva mort
com jo faig del afany i del patí?
Crudel mestre del arc, prou sabs finí
aquest mal, fent tranquil el desconort
i la miseria nostra amb el braç fort:
Que el que viu de la mort no pot morí.

Pel meu redós i salvació darrera (*)
què més segur que no sia menys fort,
que l'oració i la llàgrima entristida?
D'amor i crudeltat lluita m'espera,
l'un s'arma de pietat, l'altre de mort,
l'una m'occeix i l'altre em don la vida.
L'ànima axí impedida
del meu morir, que sols pot dar-me cura
moltes vegades per volar segura
s'ha mogut, allí on ésser sempre espera,
on és beutat sens dòna fatillera;
però l'imatge vera
de la qual visc, torna a brollar al pit,
perque de mort no sia amor ferit.

Aquesta dòna meva és tant ardida,
que després que em sotraga tot el bé,
em promet amb els ulls, i al' hora té

(*) Aquesta i la següent són inspirades per aquella dona «bella e crudele» el nom de la qual és ignorat.

el seu glavi ficat a la ferida.
I així de mort i vida,
contraria força, en un moment petit,
sento dins l'esperit.
Però a la pau aclaparà el neguit,
emportant-se la joia. O dura greuja!
Que és més el mal que ço que el bé m'alleuja
Ulls que'm viviu al rostre, sigau certs, (**)
que passa el temps, i ja tenim veïna
l' hora que el plany aterra,
are us vui ben oberts,
mentres que ma divina
dòna, és dignada de petjar la terra.
Que quan se li obrí el cel com als beats,
el sol qui em té els sentits enlluernats
enfilant-se pel vent no m'és dat heure,
quina cosa aquí baix podria veure?

Després de corre els anys, a darrería,
coneixo tard, o món! el teu gaudir,
la pau que jo no tinc i a altres vas dir,
i aquell repòs que al naixer ja moría.
La vergonya i temença
dels anys, que ara prescriu
el cel, no canviaria
el dolç i vell error que hi hà la pensa,
que a aquell qui masa viu
l'ànima fereix, i al còs no don metgia.
I pel meu fat diria,
que en el cel gaudirà la millor sort
qui neixi ben avorà de la mort.

Infinits pensaments plens de pecat,
als darrers anys d'aquesta vida mia,
convertiu-vos en un que sigui el guia
dels jorns eternals de la serenitat.

JOSEP MARIA DE SAGARRA, trad.

(**) Probablement inspirada per Vittoria Colonna.

Buls, que senyalaren la orientació, notables Escoles professionals elaboren i divulguen especials mètodes i procediments, que trascendentment intensament, mercès a ses excel·lents condicions, són ja casi universalment coneguts i practicats.

Nombroses Exposicions han contribuït també al perfeccionament de la construcció de poblacions. En 1903 s'efectuà a Dresde la primera Exposició de Ciutats d'Alemanya, sintetitzant en aquella data la aplicació de les noves idees d'estètica urbana en l'imperi. En 1910 se celebrà a Berlin el concurs del *Gross-Berlin*, que motivà importantíssima Exposició; el mateix any té lloc a Londres una Exposició de Construcció Cívica (*Town Planning*) complement de la «Conferència sobre la construcció de Ciutats», organitzada per l'Institut Reial d'Arquitectes Britànics.

En 1911 tenen lloc a Zurich y Dresde, exposicions sobre el mateix assumpte. En 1912, Dusseldorf, amb ocasió d'un Concurs d'Engrandiment i Reforma de la ciutat, obra altre notable Exposició de Construcció Cívica.

En l'any 1913 ha tingut efecte a Leipzig una «Exposició de la Habitació i Construcció de Ciutats», resum interessant i instructiu del estat actual del art.

Per el 1914 se preparen a Lyon i Berna exposicions que seràn en gran part dedicades al propi tema.

Importants Concursos, moltes voltes internacionals, han estat organitzats, per obtenir plans que dirigeixin de manera perfecta, el futur desenrotlle de poblacions. Entre els adoptats, d'acòrt amb la nova estètica urbana, cal formar dos aplecs:

Engrandiment de poblacions.—Vienna 1892, Venecia, Anvers 1910, Bucarest, Berlin 1910, Kispest, Dusseldorf, Carlsruhe, Buenos Aires.

Plans de noves ciutats.—Nova Guayaquil, capital del Ecuador, Letchworth, Garden City, Delhi, nova capital de la India Anglesa, Canberra, capital de la Federació Australiana.

Aquest moviment ha repercutit a Barcelona. Ho demostra el Concurs internacional d'Enllaços, organitzat en 1904, en el que fou premiat el projecte Jausely; així mateix, confirma l'interès d'alguns, respecte la qüestió, la Exposició de Plans de ciutats i projectes d'Urbanització, celebrada en 1910, a propòsit del Congrés de Govern Municipal.

Mes fins avui Barcelona apareix inactiva, respecte l'aplicació dels mètodes que embelleixen i higienitzen les poblacions en constitució en altres països. Seguim adoptant invariablement antics plans i lleis urbanes: el plan d'*Ensanche* Cerdà aprovat en 1859, al ser aterrades

L'engrandiment de Barcelona

Informe de la Associació d'Arquitectes

La Exposició pública, efectuada per l'Excm. Ajuntament, del projecte d'urbanització anomenat «Engrandiment de Les Corts», ofereix ocasió a aquesta *Associació d'Arquitectes de Catalunya*, per exposar son parer respecte del mateix i al propi temps manifestar el seu criteri sobre de importants qüestions relacionades amb la construcció general de la ciutat.

Concís serà el comentari. Segons si-

guen els principis adoptats, resulten molt diversos els resultats. Si analitzessim, des de nostre punt de vista, tots els aspectes del projecte, podria succeir que'l definíssim novament. Ens limitarem a considerar aspectes capitals; impossible és determinar essencialment la obra agena.

L'art d'urbanitzar se troba en plena evolució. Després de les ensenyances i esforços individuals de Stübben, Sitte i

les muralles; el de Reforma Interior de Baixeras, obra del 1881; las Ordinacions Municipals redactades en 1888.

El contrast entre els mètodes que informaren aitals plans i disposicions i els avui seguits arreu, és extraordinari.

L'ideal d'altres temps foren les formes geomètriques elementals, la repetició indefinida de motius, la regularitat, la rigidesa de línies, densa i compacte aglomeració d'edificis, cosa corrent. Avui impera el principi de considerar la ciutat com un organisme viu, complexe, accidentat, irregular, adaptat a la naturalesa del terreny, respectuós amb la història i la vida dels habitants; avui se componen els projectes d'urbanització, a base de dedicar una gran part del terreny a espais lliures, a parcs i jardins.

Barcelona se desenrotlla continuament. La agregació dels pobles veïns al nucli urbà principal, la edificació de construccions en les vessants de les muntanyes Tibidabo i Vallvidrera, senyalen la conveniència de completar i revisar els antics plans i lleis urbanes, adaptant-los a les necessitats i progrés actuals. Si aixís no ho féssim, resultaria que foren més previsors i tingueren major grandiositat d'esperit els barcelonins de mitjans del segle passat, al projectar l'actual Ensanxe, que els d'avui, a qui pertoca prevenir i ordenar el futur desenrotllament de una més gran Barcelona.

Quelcom de les noves orientacions, apareix en el plan apel·lat «Engrandiment de Les Corts». S'ha de regoneixer que el mateix revela un veritable avenç, per part de les oficines d'Urbanització i Obres del Excm. Ajuntament. En relació amb el plan d'engrandiment de Sant Martí i Sant Andreu, exposat al públic per l'Ajuntament en 1909, l'avenç és considerable. Ens és molt grat consignar-ho en aquest informe.

La diversitat que exigeixen les múltiples i heterogènies condicions propies de una gran ciutat, se troba en part atesa. Aixís veiem en el traçat de la via pública i illes d'edificis certa racional accidentació. Existeixen combinades amb els carrers, algunes plaçes, element indispensable per donar caràcter a les diverses seccions de la urbanització, concentrar i difundir la circulació pública, motivar punts singulars per emplaçament d'edificis.

Confirma lo amunt dit la varietat de traçat i talls transversals adoptats per els carrers. La direcció d'alguns de aquests, amb bon criteri, acorda amb antics rierals i camins independentment de tota ordenació geomètrica; aixís les vies que segueixen la Riera de Magoria i Travessera. La via L, de traçat sinuós amb faixa de jardí sols a un costat, és un acert.

Molt bé resulten les places senyalades amb les lletres U, S, X, V, quiscuna de proporcions distintes; la gran plaça O, prop del dens nucli urbà de Sans, és aixís mateix, perfectament disposta i situada

Amb tot, regoneixent tals excel·lències, sigui-ns permès fer respecte el traçat de carrers una observació. Les noves vies, se tallen quasi exclusivament sobre buit; l'encreuament de carrers més o menys sobre maciç; la disposició de resalts, bifurcacions i línies irregulars, recursos tant empleats pels mestres constructors de ciutats modernes estrangers, per obtenir bells efectes de perspectiva; apenes s'utilitzen.

També creiem convenient exposar que entenem ésser escàs l'ample senyalat a l'antiga carretera de Sarrià; deuria darse a aquesta via diagonal d'enllaç gran importància.

Ens plau moltíssim el senyalament d'una zona de ciutat-jardí en el projecte. És indispensable a Barcelona dedicar a l'objecte algunes porcions de sa extensa superfície, urbanitzant-les convenientment segons plans apropiats, i mantenir ses qualitats per medi de lleis urbanes adequades. Menys simetria i línies geomètriques, major arbitrarietat en el traçat de vies i jardins, fóra ben oportuna.

Els jardins indicats en el plan, anc que siguen petits, ens agraden; són element indispensable en tota urbanització perfecta.

Mes si ens satisfà tot quant fins aquí hem aplaudit del projecte d'Engrandiment de Les Corts, no podem considerar el mateix suficient en relació amb la construcció general de Barcelona. No n'hi hà prou en estudiar una barriada en sí i en detall; és precís determinar-la, com a part del conjunt que constituirà demà la gran aglomeració barcelonesa.

Dos defectes ens sobten al fer aital exàmen: és el primer la falta d'un Centre cívic important d'un conjunt de jardins i edificis públics monumentals, i és el segon la escassa proporció d'espais lliures.

Falten a Barcelona conjunts monumentals, que deurien aparèixer repartits, dins el seu perímetre. Lloc indicat per establir un d'aquests, potser el que hauria d'obtenir major importància, se troba en la part de ciutat que'ns ocupa. Prenent com a eix d'ordenació i avinguda principal que a ell conduís, la Gran Via Diagonal, Barcelona, tindria de projectar, lo més aprop possible del passeig de Gracia, una bella agrupació de edificis públics. La fàcil comunicació amb la ciutat per amples vies, aixís com el trobar-se dit lloc en ambient propici, voltat d'un barri ciutadà d'aire senyorial, indiquen amb preferència tal destí. En les immediacions de la Granja Experimental i en els terrenys d'ella, aon hi ha indicada en el projecte, una plassa porticada amb jardins, creiem podria ésser emplaçament adequat, per disposar a un cantó i altre de la Gran Via Diagonal, l'esmentat conjunt. Allí, entre maciços de vegetació, podrien combinar-se edificis per Museus d'Art e Industrials, Escola de Belles Arts, un Teatre i potser algún Palau de Representació col·lectiva.

Aquest centre cívic, fóra oportú estendre'l vers l'Hospital Clínic i Universitat Industrial; davant aquests edificis, s'imposen amples espais lliures a base de lo ja existent, podria constituir-se quelcom, que tingués per ideal el noble conjunt de parcs i edificis públics, que rodegen la Universitat de Ginebra, que en més o menys grau han procurat emular moltes noves ciutats.

Barcelona ha de voler construir la ciutat, amb el pensament ben alt, en l'interés i significació general. No n'hi ha prou en preparar llocs per que cada ú alci sa casa; la Ciutat deu triar, primer que'ls individus, el punt per a els edificis públics. Aquests han d'emplaçar-se convenientment, realçant mutuament son valor; qualsevol situació, no és per a ells indicada. Anvers, en les bases del concurs de plans per guiar son engrandiment, demanava emplaçaments per varies Iglesies, Academia de Belles Arts, Conservatori de Música,

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.   Diplomas y medallas de Oro

← PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO →

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.— Como garantía de legitimidad, exigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del Dr. Llorach, con el esudo escarado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua RUBINAT-LLORACH

Palau per Festes, Hall de Concerts, palaus de la Indústria, Comerç i Navegació, Hospitals i Presons.

Si s'examina l'estat actual del desenrotlle de Barcelona; cal regoneixer que'l punt més apropiat per construir un gran Centre Cívic, digne simplement de la importància numèrica de la població amb que conta la ciutat, és aon hem senyalat. Altres situacions de terrenys, encare lliures, són massa llunyans, o bé no armonitzen amb la naturalesa dels encontorns.

En temps passats Barcelona se preocupava de construir centres Cívics. Exemple ens l'ofereix el passeig de la Aduana amb els edificis de la Llotja i Govern Civil, pòrtics de Xifré, la font de marbre de la plaça de Palau. Altre exemple, la plaça Real. Alt esperit ciutadà halenava també a Barcelona, al construir el Parc, aixís com el passeig de Sant Joan, amb el Palau de Justícia, Escola de Música, Palau de Belles Arts i Arc de Triomf. En nostres dies sols obrim carrers i aflerem cases; d'obtenir conjunts monumentals i artístics ningú en té cura.

Escassa proporció d'espais lliures presenta el projecte que analitzem. Es actualment un dels principals ideals de l'urbanització donar-los gran importància. La ciutat d'Anvers, en l'esmentat Concurs, sol·licitava fos dedicat a ells el 60 per 100 de la superfície total a urbanitzar. En el projecte Jaussely s'indicava un gran Parc, prop de l'encreuament de la Gran Via Diagonal amb la carretera de Sarrià; creiem que en el propi lloc o un xic més llunyà deuria necessàriament establir-se.

La instal·lació del Turó Parc, per la iniciativa particular i l'èxit de la empresa, indica que és aspiració popular la existència d'un Parc públic per aquells indrets. Es cosa fàcil actualment; el plan d'Engrandiment projectat pot gravar amb servitut per aital efecte terrenys d'extensió suficient que serien adquirits a baix preu.

Cada barri ha de posseir un Parc urbà pròxim; són indispensables per la salut i la vida dels habitants. La mortalitat disminueix en les ciutats en relació amb la proporció d'espais lliures de que dis-

posen; el coeficient de 8 per mil, obtingut per Bournville, obliga a les ciutats a adquirir cada dia major extensió d'espais lliures.

Considerats els dos aspectes capitals que entenem que caldria reformar del projecte d'Engrandiment de Les Corts, per a que el plan general de Barcelona posseeixi les qualitats que li pertocuen, indicarem quelcom respecte de altres qüestions.

Considerem indispensable que la zona de la Ciutat-jardí, acertadament projectada a un costat i al extrem de la via Diagonal, s'extengui per l'altre cantó d'aquesta, el superior, entre les immediacions de les places U i S, fins el límit del terme jurisdiccional. En aquella part, si alguna casa ja avui existeix, és amb el caracter propi de ciutat-jardí.

Entenem seria gran millora alterar el tall o secció transversal del traçat de la Diagonal, a partir del Centre Cívic abans indicat, ampliant-lo amb una zona de passeig-jardí i pistes, en un o en els seus dos costats. Podria amb això obtenir-se una bona entrada al Parc.

La plaça X, marcada en el centre de la Ciutat-jardí, deuria aixamplar-se.

El plan no presenta la més petita indicació referent a que pensi alterar-se la situació actual de les ferro-vies, que atravessen la barriada de Sans. Persevera el descuit en l'estudi de la solució del magne problema.

Va cridar la atenció en quant al particular, aquesta Associació, al informar sobre el projecte d'Engrandiment de Sant Martí i Sant Andreu i avui ha d'insistir-hi. La constitució viària de Barcelona exigeix immediata atenció respecte la situació actual dels ferro-carrils, traçat de les vies i emplaçament de les estacions. No és propi d'una gran ciutat que'ls ferro-carrils atravessin els carrers a nivell; hi ha que fer-los passar dins de valls o be enlairar-los; deuen disposar-se convenientment els camps de maniobra. En l'estranger, no sols les ciutats de categoria semblant a Barcelona per sa població com Lyon, Munich, Leipzig, Brusel·les, tenen suprimitos els passos a nivell, sinó també ciutats d'ordre molt inferior, presenten treballs formidables executats per evitar-los. Exemple ens

l'ofereix Tolosa, (150,000 habitants) a França; Laussanne, (70,000) a Suïça; Aquisgran, (156,000) a Alemanya. La supressió dels passos a nivell és; en el estranger, corrent. Barcelona no és ciutat, en quant a aquest aspecte urbà.

Resum de ço que s'ha exposat són les següents

CONCLUSIONS

1.ª Convé projectar un gran Centre Cívic, combinació de jardins i edificis públics, en les immediacions de la Granja Experimental i entre aquesta i la Universitat Industrial.

2.ª Cal donar major importància als espais lliures, establint un extens Parc en l'extrem de la Diagonal.

3.ª S'extindrà la zona de ciutat-jardí per les immediacions de les places U i S, fins la via del ferro-carril de Sarrià.

4.ª S'aixamplaran les vies Diagonal, i la que coincideix amb la antiga carretera de Sarrià. Se suavitzarà el traçat excessivament geomètric de la zona de ciutat-jardí.

5.ª L'Ajuntament reformarà les Ordinacions municipals, d'acort amb les condicions propies de la nova barriada.

6.ª Cal estudiar una solució per la qual siguin suprimitos els passos a nivell en els ferro-carrils.

* * *

La Junta Directiva de la «Associació d'Arquitectes de Catalunya» en sessió celebrada el dia de la data, aprobà l'informe encomanat a la ponència de don Jeroni Martorell, referent al projecte d'urbanització «Engrandiment de Les Corts», que'ls firmants tenen l'honor de presentar a V. E., confiant que les observacions fetes seràn tingudes en compte al resoldre sobre el projecte.

Deu vos guard molts anys.

Barcelona 21 de Gener de 1914.

El President.—Bonaventura Bassegoda.—El Secretari acctl.—B. Pollés.

Excm. Sr. Alcalde Constitucional de Barcelona.

El millor Cafè és el torrefacte de **La estrella**.—Carme (Davant de Betlem).

JOIERIA * PLATERIA * RELLOTGERIA
CABRÉ

RAMBLA DEL CENTRE, N.º 30

Garantia absoluta en tots els objectes ♦ Economia en els preus

Unitat ideològica de "L'Anell del Nibelung" i "Parcival" de Wagner

No hem estat mai gaire partidaris de que les obres de Wagner es comentin sota altres aspectes que el del fet artístic que hi hà en elles; mes, per ésser de actualitat, tindriem ganes de dir quelcom sobre el misticisme que pugui haver-hi en «Parcival». Interessant i molt debatuda és la qüestió aquesta, i, com volem arribar-hi amb suficients elements de judici, a son degut esbrinament, abans de començar-lo ens detindrem un xic en sorprendre i fixar la vera idea de Wagner al compondre aquell drama.

En articles anteriors, creiem haver demostrat que Wagner pretengué fer obres filosòfiques, donar en elles ensenyances sobre la vida i el món, quan nó cercar solucions als problemes que presenten a l'home. I un dels problemes aquests, que amb major força atraurà el pensament humà, és el de les religions. Wagner se'n preocupà fonament i seria del problema religiós, ja que al seu estudi li empenyien alhora ses aficions a la filosofia i l'amor que a l'humanitat ell duia.

Essent, doncs, la qüestió religiosa—tant per ço que atany als problemes ètics, com per la resolució d'aquella esglaiadora incògnita del *més enllà*—una de les preocupacions constants del mestre de Bayreuth, no és d'estranyar que en tots els drames d'ell s'hi presentin assumptes que més d'aprop o de lluny, se relacionin amb els problemes morals de l'humanitat o bé amb les destinacions d'ella. I dedicant-se Wagner al estudi d'aquestes summitats, se'n formà un criteri que fou més o menys fixe, però que donà a ses obres trets comuns que fan possible les referències de llurs concepcions a una idea originària: la redempció per l'amor. Ensems, els elements essencials de l'ideologia wagneriana passen de l'una a l'altra de les obres i en formen el bastiment sobre el qual són aixecades. La major part dels comentaristes de Wagner han hagut de remarcar les idees fonamentals que, com una sava, se troben circulant per tota la obra del mestre alemany, i li donen vida d'unitat orgànica.

Però, de l'obra conjunta, i donat l'objecte nostre, hem de fixar-nos en dues concepcions que, per son caràcter, no dubtem que estigueren íntimament unides en la pensa de l'autor. Contràriament a Hébert, qui veu tres moments capdals en el pensament de Wagner,

carecteritzats per la Tetralogia, «Tristany» i «Parcival», nosaltres ens posem decididament al costat dels partidaris de la unitat ideològica de l'obra wagneriana, ja que negar els múltiples llaços d'unió entre la Tetralogia i «Parcival», per exemple, seria declarar-se orb. Chamberlain i Ernest han fet notar els paral·lelismes que hi hà entre l'«Anell» i l'última obra de Wagner. L'or correspon al *Sant Grial*, i ambdós són el centre dels respectius drames, havent dit el mateix Wagner que el *Sant Grial* no és altra cosa que el tresor dels Nibelungs idealitzat, i que la veu de Titurel, eixint de la tomba, no és més que la veu de Wotan en qui s'ha anulat la voluntat de viure. La possessió de l'or dona el domini del món material; la visió del Grial concedeix al pur la gràcia, i el fa invencible en la lluita pel bé. La llança de Wotan trocejada té certa correspondència ideal amb la pèrdua de la sagrada llança pels cavallers del Grial. La maledicció de l'amor per Alberic pot comparar-se amb l'acte vil de Klingsor; una i altre tenen igual finalitat, arribar violentment a la conquesta de ço que's desitja sense condicions naturals per assolir-ho. L'ingenuïtat i selvatgina juvenesa de Siegfried và de parella amb el caràcter del pur redemptor d'Amfortas, i, l'un com l'altre esdevenen coneixedors del món per boca de la dona que deslliuren, essent la característica de Siegfried i de Parcival el dur ambdós el deslliurament al món de quiscú d'ells; Parcival porta la deslliurança al món espiritual del burg de Monsalvat, el qual sofria les conseqüències de la culpa d'Amfortas, i Siegfried relleva al món del domini dels deus i del malastre que sobre d'ell planava per la culpa de Wotan.

No hi hà necessitat de passar avant en les comparacions; amb les fetes n'hi hà de sobres per a comprendre que les trames de les dues concepcions wagnerianes, «L'anell del Nibelung», i «Parcival», són similars, malgrat separar-les un abim. En la Tetralogia es fa l'exposició de la mitologia germànica, i en el «Parcival» s'hi exposa el cristianisme; Wagner, doncs, deu haver pretingut donar al espectador la visió dels punts inicials i finals de les creències de la nació seva, però nó d'una manera aïllada, sens connexió de cap mena, sinó posant de relleu certes circumstàncies entre un i altre

sistema religiós amb la pretensió de donar en una síntesi artística una nota d'evolució ben visible.

Un historiador partidari de la teoria evolutiva hauria seguit pas per pas el canvi de religions en el poble del qual hagués volgut historiar-ne la pensa i el sentiment que informen aquelles; mes, l'artista deu estar per sobre del detall i anar al tret general que dongui de cop i volta el resultat mateix que aconseguiria l'home de ciència amb sa pausada marxa i fadigosa.

Així, Wagner deuria ésser partidari de l'evolució quan s'esforça per a presentar en el quadre cristià de «Parcival» un paral·lelisme notable d'idees amb les qui formen la trama de la Tetralogia. De la comparació de amb dues obres se'n dedueix que, segons Wagner, la concepció del món pagà és essencialment la mateixa que el cristianisme ha fet seva, però amb l'empremta típica d'espiritualització, que fou el segell de Crist. Les idees fonamentals són les mateixes en una i altra de les obres, sols que al passar del món pagà al cristianisme ho fan per sublimació, deixant les grolleres materialitzacions dels antropomorfismes primitius, i adquirint la pureza de les ideals concepcions del sublim predicador d'amor, Jesús.

Si continuem endinzant-nos en l'estudi de les obres que'ns ocupen, hem de trobar-hi un detall que és el revelador inequívoc de la filiació de Wagner en materies religioses. També en darien la clau conceptes espargits en les obres teòriques del mestre, però preferim limitar-nos a ço que's despregui de les obres teatrals, i d'aquestes el «Parcival» amb preferència a totes.

La revelació damunt dita la fa una frase de Gurnemanz qui és el *fiat lux* esvaidor de les tenebres per on navegarà qui no s'hi fixi.

Quan en l'acte primer els escuders malparlen de Kundry, Gurnemanz diu per disculpar-la i desvetllar en ells la compassió, «Prou; dona damnada pot ben ser. Viu are aci... potser així, reincarnada, d'una altra vida per vells pecats deu ser punida...» Wagner, possant aquestes paraules en boca del vell servidor del Grial, fa declaració terminant d'ésser esoterista.

No coneixem l'obra de Mdme. de Morsier «Parsifal et l'idée de la Redemption», car està agotada, però com Schuré diu que el drama religiós de Wagner hi és estudiat en la seva significació esotèrica, nosaltresensem que l'autora d'aquella obra haurà apoiat els seus arguments en la frase de Gurnemanz esmentada en l'anterior paragraf. Segurament que Mdme. de Morsier glosa una serie de deduccions descabellades, per-

que ella, a son torn, deu ésser esoterista i dels galimaties d'aquests Déu nos en guard; més això no treu ni un bri de possibilitat a la suposició de que Wagner ho fós també.

Els partidaris de l'esoterisme creuen en l'existència d'una doctrina interna, secreta, de les religions, servada pels iniciats, qui sols la donen al poble disfregada amb les formes de l'al·legoria. La metempsicosi és, segons els propis esotaristes, una de les doctrines que, secretament, passà de la religió de Buda a la de Crist, i, per tant, resulta clar l'esoterisme de Wagner.

En efecte, si Gurnemanz i els escuders, membres tots de la comunitat del Grial, parlen entre ells de la reincarnació de Kundry com a cosa natural, és perquè Wagner creuria que els iniciats del cristianisme, que tots ells representen, han acceptat la doctrina de la transmigració de les ànimes.

L'invocació de Kundry per Klingsor

en el segon acte, és també, una confirmació a nostra idea i no precisament per dir li que havia sigut Herodias i Jundryggia, perquè an això podia donar-s'hi una altra interpretació i creure que sols és dit per indicar que Kundry personifica l'esperit etern de la dona.

Si totes aquestes coses s'haguessin tingut ben presents, segurament que no s'hauria incorporat el «Parcival» al catàleg de les obres d'art cristianes i molt menys encara de les catòliques, car no comprenem com podria donar-se una explicació ortodoxa a les paraules de Jurnemanz esmentades.

Ja hem fet ressortir aquells aspectes principals de «Parcival» que són indispensables per a comprendre clarament el misticisme que pugui haver-hi en aital obra. Si n'hi hà, i el matiç que tingui, procurarem investigar-ho en un article pròxim.

J. FORNELL

Breus notícies

sobre la restauració d'un clavicordi

Conferència llegida en l'audició de música antiga que en el propi instrument donà l'autor en el Palau de la Música Catalana.

SENYORES, SENYORS:

La primera visita que fà justos quatre anys ens féu Mme. Wanda Landowska, al revelar-nos la gràcia excelsa del clavicèmbal, va despertar en nosaltres un nou món de sensacions. Amb aquell instrument, la celebrada concertista restituí a llur propietat una porció d'obres que'ns semblaren completament noves: tant ajustades a la característica del instrument ens apareixien en aquell moment felíç. L'impressió que'ns causaren els Scarlatti, Couperin, Rameau, i fins les obres de J. S. Bach, triades ben a propòsit per la Sra. Landowska, fou tant forta per sa bellesa sobirana, que, en veritat, no soc pas jo sol qui s'ha resistit, ja des de llavors, a fruit les esmentades obres en el piano.

No és estrany, doncs, que a l'oïr per primera vegada el *clavecin*, que alguns mestres francesos conreen encara avui dia, ens interessésim per aquell instrument i tots els demés de tecla d'aquella passada època en la qual el piano-forte no havia fet encara sa aparició. Se recordaren llavors altres noms, i fins se volgué suposar que'l que donaven al *clavecin* de la Sra. Landowska no

era l'apropiat, sinó que havia de nomenar-se *clavicordi*. L'amic Lliurat desfeu l'error en la R. M. C., i en el número de desembre de 1909 s'hi acompanyaren dues reproduccions dels referits instruments que, apart llur forma exterior completament diferent, se distingeixen principalment per llur mecanisme: el *clavicèmbal* és un instrument les cordes del qual són *gratades*; el *clavicordi* és un instrument les cordes del qual són *picades*.

Establerta la propietat dels dos instruments antics de tecla, altra polèmica no trigà en arribar sobres la característica de cada un d'ells. En la mateixa R. M. C., molts de vosaltres haureu llegit l'any passat, els articles firmats pels Srs. Nin, Pujol i A. M., i la Sra. Landowska, encara que'ls articles que més se refereixen al *clavicordi* són els que firmen la celebrada artista polonesa i el nostre compatrici Sr. Nin, i sobres els quals ja diré quelcom mes endavant.

Doncs la repetida visita de Mme. Landowska, junt amb la polèmica motivada pel primer article del Sr. Nin, en el número 102-103 de la nostra REVISTA, despertà

també la curiositat de molts filarmònics enamorats de l'art antic, i aquí i allí se cercaren exemplars rars que se semblessin al *clavecin* de la Landowska (encara que aquest ja sabem que és una reproducció dels exemplars que curiosament se guarden en els museus de l'estranger). Nosaltres hem tingut notícia de diversos instruments curiosos per la llur antiguitat que algunes distingides famílies d'aquesta ciutat han pogut adquirir; però son pianos primitius, com ho demostra llur mecanisme a martellets. Ha estat, per tant, la més afortunada de las persones de qui fins ara hem tingut notícia el meu amic D. Agusti Valls i Cascante, el qual, recordant de la seva infantesa, haver vist a la rectoria de la Foliola, allà al Pla d'Urgell, un antic instrument de tecla del qual sonava una sola nota, que servia encara per a donar el to als infants que cantaven al cor, suplicà an el bon rector d'aquella parroquia, Rvde. don Joan Codina, que conservés el tal instrument, fos quin fos l'estat en que es trobés, que, en l'ocasió de poderne ell disposar, faria restaurar-lo. Mn. Codina volgué desenganyar-lo dient-li que en l'estat en que es trobava no servia més que per al llenyer; mes, vista l'insistència del seu amic Sr Valls i Cascante, li contestà que no esperés pas més i que allà li enviava el *manacor* junt amb la relació de les seves aventures.

Arribar a Barcelona el vell instrument, que (detall *importantíssim*) serví encara per a l'embalatge d'unes quantes lliures de nous, s'envià directament al taller de l'entés afinador i restaurador de pianos Nicolau Ribas (que és el conservador dels instruments d'aquesta casa); però a la vista d'aquell *trasto*, completament desconegut per a ell en Ribas dubtà del seu arranjament. No obstant, consultà amb altra persona entesa del seu gremi, i, vist i observat el mecanisme simplíssim de l'instrument, no desconfiaren ja de fer-lo sonar. Jo no vaig poder veure'l fins terminada la restauració; però havent-me enterat del seu mecanisme, que era de percussió per medi d'unes tiges o planxetes de metall, no'm va cabre dubte que's tractava d'un clavicordi, i no d'un clavicèmbal com d'un principi havíem pensat.

A la caixa de l'instrument llegírem, amb gran satisfacció i sorpresa al mateix temps la marca d'origen: «Josephus Alsina fecit Barcinone anno 1801.» L'instrument era, doncs, català però el seu antic possessor li donava el nom de *manacor*, i aixó ens desorientava un xic. Jo no recordava, per lo po-

usat, haver llegit tal nom en les nomenclatures d'instruments de l'estranger; pero acudirem al *Diccionari* de Grove, on, en la paraula *clavichord* i abans de la corresponent definició, es llegeix: «Lat. *Clavicordium*; Ital. *Manicordo*, Span *Manicordio*.» També en el *Diccionari* de Riemann, en l'article dedicat al piano, se cita la paraula *manicordo*, amb la qual, diu el savi historiador alemany, se denominava també el clavicordi.

Tenim doncs, que'l terme *manacor*, usat en el Pla d'Urgell, és una corrupció del legítim terme *manicordio*, però també farà constar la particularitat d'haver sabut que a la plana de Vich nomenaven el vell instrument de tecla *menacor*, i que en el *Diccionari català* d'en Labernia es llegeix, en son corresponent lloc, *Manacort*, si bé amb les correspondències castellanes: *Manacordio*, *Manicordio*. En aquesta primera ocasió de fer sentir en públic el vell instrument, hem volgut conservar el nom que'l seu anterior possessor li donava: *manacor*; pero des de ara nomenem-lo amb el seu apropiat terme de *manicordi* o amb el conegut ja de *clavicordi*.

Ara bé: al trobar-nos davant de l'instrument ja restaurat, i practicat un xic el seu mecanisme ben diferent del piano modern, perquè, així com en aquest la tecla ha de ser enfonsada i sostinguda en el manicordi el dit ha de relliscar sobre aquella deixant que la corda vibri i sostingui el sò (si es deixa el dit sobre la tecla, es comprèn que la planeta que dóna el cop a la corda aixafa el sò de la mateixa); ja ens diguérem, doncs: «—Què hi anem a provar?» Una de les primeres peces que hi provarem va ésser un minuet (el segon que forma part del programa) del llibre escrit per J. S. Bach per a la seva segona muller, Agna Madalena. L'efecte no podia ésser més just. I després d'aquesta en vingueren d'altres i altres, sempre de l'època, com se comprèn, i apropiades a la naturalesa del instrument, perquè aquest ja ha repetit tot-hom que era d'un sò molt feble i que no's tocava més que en l'intimitat (per al concert se reservava el clavicèmbal) i servia per a l'estudi dels instruments de tecla, fins de l'orgue, com explica Bermudo en la seva *Declaración de instrumentos músicos*, que data de 1555.

Provant i triant, he compost el programa que aneu a sentir aviat, si bé han quedat moltes altres obres en terra que també sonen força bé en l'instrument; però tampoc

podria abusar de la vostra atenció, i, encara que us agradessin, com a mi, tot té el seu límit. Si us en queden ganes, no vol dir que sigui aquesta l'única audició de manicordi que's doni.

He citat els articles de la Sra. Landowska i de l'amic Nin. No sé si us recordareu del que allí es diu del *clavicordi*. Jo, ara que puc parlar amb més coneixement de causa, diré que trobo tant exagerat el que diu l'una com el que diu l'altre. Es cert que'l *clavicordi* té qualitats precioses, però l'amic Nin potser en fa un gra massa en alabar-les, sobre tot oposant-les a les qualitats indiscutibles que posseeix el clavicèmbal. Però tampoc està justa la Sra. Landowska al menysprear el *clavicordi* d'una manera absoluta, i crec que tots vosaltres em dareu la raó després d'haver sentit el exemplar aquí present. Jo crec en el clavicèmbal i en el clavicordi: cada un té son repertori; perquè així com en el temps modern un *lied* de Schumann, per exemple, perd tot l'encís cantat en un teatre o en un gran local, havent-se de fruit en un lloc petit ple d'intimitat, així també en el repertori antic trobarem obres que escauen meravellosament an el clavicordi per llur senzillesa i llur caràcter expressiu, i altres que per llur tècnica i riquesa polifònica demanen el clavicèmbal, de molts més recursos que'l clavicordi i de més sonoritat.

Acabo d'esmentar el caràcter expressiu del clavicordi i son encís en l'intimitat: no podria pas jo fer recalcar aquella qualitat millor que ho ha fet el Sr. Valls i Cascante, afortunat possessor de l'instrument de causa en el darrer número de novembre de la R. M. C.; article que, amb tot i sa curta extensió, expressa amb una justesa gran el caràcter del vell instrument i la lectura del qual vos recomano.

Jo sento que'l temps m'hagi faltat per a fer qualques extractes de varies notes recollides d'autors antics pel meu amic Sr. Nin

i per la senyora Pairamall, de Viena, que ara, amb la coneixença del vell instrument que aneu a sentir, es fan en alt grau oportunes; mes el que deixi avui de dir-vos potser no faltará ocasió de fer-ho conèixer un altre dia en la Revista de l'*Orfeó*, segur que donarà fermesa a la meua opinió i a la d'altres amics sòbres l'importància d'aquesta *troballa* i de la reparació de l'instrument, que no crec que hagi de modificar-se lo més mínim. Una de les cites que fa en Nin, treta de Matteson, referint-se a la prolongació del sò molt més marcada en el clavicordi que en el clavicèmbal, ens allunya el dubte de si el sò d'aquells era abans esmortit per qualche mena d'apagador. Es precisament aqueixa vibració especial que tant bé enllaça les armonies en el nostre manicordi lo que constitueix l'encís major d'ell. En aquest instrument podríem dir que'l sò viu, mentre que en el piano mor per l'apagador.

No obstant, per certs escrúpols que puguin cabre sòbres la reparació del tal, haig de fer una aclaració. Es cert que en les descripcions que en els diccionaris se fan del clavicordi es parla d'uns draps que apagaven la vibració de la corda extrema de l'esquerra; i, si bé en el present exemplar no hi ha tals draps, s'ha de considerar que'ls clavicordis, per venir de tant antic, sofriren moltes modificacions (Bermudo se n'ocupa ja en l'obra abans esmentada i cita haver-ne vist un de petit en l'estranger, que solament tenia les cordes de les contres *empañadas*), i, l'instrument que'ns ocupa datant de 1801, fà creure que en aquells temps la construcció dels tals havia ja assolit tota llur perfecció. En el present exemplar les cordes venen tallades aprop de l'atac per la tangent i, a més, un bordó de metall (que en la restauració del vell instrument ha suplert un llistó produint el mateix efecte) fà la divisió que haig de creure que en els primitius clavicordis operaven els draps dels quals es parla. Es un detall que, de totes maneres,

Goma, Ortopedia, Higiene

Cotons, glaces i benes

Braguers i faixes ventrals a mida

TUSELL GERMANS - Barcelona

Fàbriques:

Goma i cel·luloide.—Font honrada, 3

Apòsits antisséptics.—Vila Vilà, 89

Botigues i magatzems:

● Ronda de Sant Pere, 12.—Fontanella, 20 ●

Enviem catàlegs a Farmàcies i Droguerías

solament se pot comprovar al costat d'un altre exemplar més primitiu. (1)

Altre dato característic referent al clavicordi és l'efecte de lo que'ls alemanys nomenen *bebung*, trèmolo o *vibrato* que alguns executants obtenien en el referit instrument, segons conten. Deixant apart la bellesa un xic discutible de tal efecte (recordeu-vos del trèmolo en el piano), en les edicions modernes de la música d'aquells temps no s'hi troba cap indicació d'un efecte tal; i jo em pregunto, dintre les obres que he provat i sentireu, on s'escauria tal efecte.

Jo em guardaré, de totes maneres, d'assegurar que l'exemplar restaurat aquí present sigui idèntic del tot als clavicordis de Alemanya i França, els que tocaren Bach, Haendel i Couperin; però si l'efecte de llurs obres executades en aquest instrument vos satisfà com ha satisfes a tots aquells que fins ara les han sentides, què hem de demanar més?

Es un fet providencial, crec jo, el que aquest instrument hagi caigut en mans de persona tant afecta a la nostra institució com D. Agusti Valls i Cascante, permetent així que'l vell manicordi ressonés per primera vegada davant nombrosos concurs en aquest casal que ja podem nomenar de tots els ai-

madors de la música, perquè tots ells se consideren aquí com a casa; la casa pairal de la música catalana, on el caliu del foc artístic i patriòtic que hi alena sempre, ha fet ressorgir a nova vida les glorioses pàgines dels Brudieu, Victòria i Flecha, i tants altres mestres que són prova palesa de l'admirable progrés musical a la nostra terra en les llunyanes centúries.

I, ara, solament vos demano que sigueu tot atenció: no per les meves mans pecadores, per a les quals demano la vostra indulgència, sinó pels febles i delitosos sons del simpàtic instrument, i també per les composicions aplegades en el programa, que, malgrat la llur antigor, guarden encara prou aroma i encís per a despertar, en qui les escolta amb amor, les emocions més vives i profundes.

He dit.

JOAN SALVAT

(*) Dies després d'haver llegit el present treball he pogut comprovar tal detall en el model més antic dels dos clavicordis que's troben en el Centre Excursionista (per cert, també, de marca catalana amdots), i m'ha donat tota la raó. En el referit model, que encara que no porta data, hem de creure que és de principis del segle XVIII, s'hi troben els draps de referència, però les cordes s'allarguen fins a l'extrem de la caixa armònica, i en tota l'extensió de la part esquerra, fins a arribar a l'atac per la tangent o planxeta, hi ha entrelaçades les tires de drap per esmortir el sò de tota aquella part de corda que no ha de vibrar, sense tenir el llistó ni el bordó inferior, per aconseguir aquell efecte mateix, que presenten el model del Sr. Valls i Cascante i l'altre, datant de 1769, que's troba en el Centre esmentat.

tar-se-li el record del temps de l'ignocència ja perduda; però aquí, a casa nostra, propi de la nostra tradició, apenes tenim res: sembla que un mal vent ho hagi tot assecat i que una mala beguda ens hagi fet perdre la memòria de la nostra tradició musical. Som alguns que sentim la pruitja de la delectança de la sensació que dona el tast de les coses passades, i demanem en un convent vell, en una església antiga, si recorden haver vist solfes velles, que'ns deixin escudriñar les golfes; i res, o apenes res, se troba.

I, a voltes, si trobem alguna cosa que val, a l'adonar-se, els propietaris, de la nostra cara enllaminada, gelosos, cuiten a amagar el tresor molt més endins... perquè els papers o pergamins se podreixin més depressa, si no hi arriba abans l'antiquari embadocador, qui per un sant de cartró obté allò que pot ésser un valuós document del nostre art dels temps passats, per vendre-ho a bon preu en el mercat de l'estranger.

Sort, encara, que'l benaurat Carreras, de la Bisbal, en època oportuna, va sentir-se prè de la dalera d'arreglar tot allò que podia, i així tenim avui, a l'Institut d'Estudis catalans, quelcom que, ben garbellat, pot donar-nos alguna llum sòbres la nostra música antiga. Però, dels instruments antics qui se n'ha recordat?

Els nostres avis bé tocaven llauts i tíorbes, clavicèmbals i clavicordis; bé hi havia bones manufactures d'aquests instruments a la nostra terra; però l'ignorància i la dexadesa, l'ensopiment en tota cosa intel·lectual i espiritual de referència a l'art de la música, ha deixat corcar, o ha fet estelles, quasi tot aquest patrimoni de l'antigor, que feia córrer les hores dolces als nostres passats, que'ls donava el senyorívol aire per a moure el cos amb el ritme de les pavanés i els minuets, o els acompanyava, amb savia discreció, les cançons

Un clavicordi català (*) i el clavicordista company nostre

Com no havia d'ésser una vetlla agradable la que'ns revelà lo que'l títol d'aquesta tes ratlles declara? Sentim a parlar sovint dels museus estrangers plens a curull de rareses musicals dels temps antics, de les biblioteques orgulloses de tancar en llur sí la vida autèntica de l'art de la velluria;

compareix alguna vegada entre nosaltres qui de llunyes terres ens ve a ensenyar com palpitava aquest art, fent-lo reviure en nostre esperit, fent-nos sentir esgarrifances de enyorament com un adult les sent al desper-

(*) A immediata continuació de la conferència d'En Salvat publicuem un admirable article que a En Millet suggerí la conferència-concert.

MOSAICHS E F ESCOFET & C

Paviments
* Unilas *

Barcelona

Ronda Sant
* Pere-8 *

madrigalesques, on el discreteig amorós, la melodia frescoa i el contrapunt saberut, amable i elegantment s'agermanaven.

Com no fer constar, doncs el nostre agraïment an en Joan Salvat, qui a casa nostra portà un clavicordi català, barceloní, i, encara ens contà un poc de sa historia i, asseient-se-li al davant, el feu parlar delicadament de coses alegres i tristes, de coses serioses i de broma (totes, però, honestes i sinceres), d'aquella bona gent que's nomenaven Bach, Milan, Cabezón, Pasquini, Couperin, Rameau i Hændel?

Es clar que pot ser jo soc part massa interessada per a fer l'elogi d'una festa donada a casa per un amic i company de casa. Però... què diantre!... quan una cosa ve de gust i un no se sent, adins, ombra de remordiment per allò que va a fer, senyal bona que pot tirar avant, que, qui mal hi vegi, senyal serà que mal té dintre.

I, així, jo vull dir que aquella música sonà delitosa en mes orelles, que era com una quietut amb argument, com quelcom de subconscient que s'esboirava de dins nostre i es concretava fent vibrar aquestes i aquelles cordes del petit instrument, fent bronzir suaument les tonades honestes que teníem somortes en la nostra naturalesa antiga. Amb la música dels avis, tal com ells la devien sentir, ens trobarem no tant separats de les generacions que foren; fèiem consciència de la gran cadena humana que lliga per dins les generacions de gustos i enamoraments més contradictoris; reposàvem a l'ombra del record, amb la qual les passions humanes queden filtrades pel temps fugitiu que s'emporta la cruessa de la realitat. La música, en ella mateixa, ja la té, aquesta meravellosa virtut d'espiritualitzar les passions dels homes; però la música an-

tiga donada amb medis propis i autèntics, i sobre tot l'humil música del humil clavicordi, ja és essencia i perfum, ja és música de la música, per qui la sab escoltar i necessita el plat de la balança contrari al plat de l'art pompós feixuc modern; encara que també és cert que en l'art d'avui ja hi ha qui cerca la subtileza refinada de les sonoritats primes, el somniós trilleig de les divagacions sense forma; art que'ns embauca de moment, però que'ns cansa desseguida, perquè hi falta el pes de l'esperit, de l'esperit que viu en la realitat de la fe, de la fe en tot, que farà estimar i cantar a l'home.

I aquell clavicordi, per mans d'en Salvat ens parlà d'alegríes i tristesses de Bach, del Bach patriarcal, voltat dels amors de casa seva, les intimitats dels quals eren millors per a ésser dites en el petit teclat familiar que no pas en el gegantí orgue i en les veus ressonant en les voltes de l'església. Ens parlà de la gracia senyorívola de Milan amb sa pavana, la més bella que mai havem sentit; de Couperin amb son *Carnaval* francès, on la gracia i l'inginy juguen a quin guanya a l'altre; i de Hændel, del noble nacionalitzat anglés, amb ses fuguetes, que guarden tota aquella lluminosa dignitat que'l proclama un dels déus majors de la música.

I tot això ho deia el clavicordi barceloní fet per en Josep Alsina allà a l'any 1801, i ho deia polsat pel nostre amic amb aquell seny i claredat, amb aquella precisió i naturalitat, tant adequats a la música petita i bonica, humil i profunda a estones; a la música íntima de las generacions passades.

Enhorabones, doncs, a tots, des d'aquestes planes: enhorabones an aquell rector de la Foliola, Mn. Joan Codina, l'amable patriarca de la Plana d'Urgell, qui guardava

de temps el petit instrument i ara el veu plaent a la gent ciutadana intel·lectual; enhorabones al seu actual posseïdor, l'Agustí Valls i Cascante, qui el sabrà guardar prou bé de tant que l'estima; enhorabona a l'hàbil artífex que ha sabut arreglar-lo i fer-lo sonar discretament; i, per últim, la més forta, an en Joan Salvat, el nostre redactor en cap, que, com que'l tenim més aprop, estimem més i ens dóna més alegria amb aquesta mostra del seu talent i bon gust, que tant bella estona ens feu passar.

I, ara, que's desperti l'afició als nostres instruments antics; que aquesta afició mogui la recerca, entre nosaltres, d'aquests documents autèntics de la psicologia de les generacions passades, que'l progrés se desenrotlla per la força de la tradició, i es tempra i s'equilibra per l'exemple de l'art que viu i perdura malgrat les mudances dels temps i dels homes.

LLUIS MILLET

(*Revista musical catalana*)

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 ots.

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

Editorial Ibèrica, Passeig de Gracia, 62-BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per subscripció, pagament a la bestreta

Rústega Ptes. 35
Tela 45

Acabat el temps de la subscripció l'obra valdrà

Rústega Ptes. 45
Tela » 50

El Revisor

Comèdia en cinc actes, de Nicolai V. Gogol

(Continuació)

ESCENA VI

ESCENA III

Els mateixos, el jutge, el Curador de l'hospital, després Rastakovski.

JUTGE (*de la porta estant*).—Puc creure la brama, Anton Antonovitz? La sort us ha enviat una extraordinària ditxa!

CURADOR DE L'HOSPITAL.—Tinc l'honor de felicitar-vos per la extraordinària ditxa. M'he alegrat de cor, sentint-ho dir. (*Besa la mà d'Anna Andreievna.*) Anna Andreievna! (*Besant la mà de Maria Antonovna.*) Maria Antonovna!

RASTAKOVSKI (*entra*).—A Anton Antonovitz la meua felicitació! Déu allargui la vostra vida; la vida de la nova parella i Ell us doni una mainada incontable de néts i renets! Anna Andreievna! (*Besa la mà de Anna Andreievna.*) Maria Antonovna! (*Besa la mà de Maria Antonovna.*)

ESCENA IV

Els mateixos, Korobkin amb la muller, Lulukov.

KOROBKIN.—Tinc l'honor de felicitar Anton Antonovitz! Anna Andreievna! (*Besa la mà d'Anna Andreievna.*) Maria Antonovna! (*Li besa la mà*)

LA MULLER DE KOROBKIN.—Us felicito amb tot el cor, Anna Andreievna, per la nova ditxa.

LULUKOV.—Tinc l'honor de felicitar-vos, Anna Andreievna! (*Li besa la mà, i després, girant-se als circumstants, fa petar la llengua amb aire de bravesa.*) Tinc l'honor de felicitar-vos. (*Li besa la mà i es gira als circumstants amb la mateixa pantomima.*)

ESCENA V

Una muller d'hostes, en sobretots i fracs, qui s'atancen amb caminar d'oca a la mà de Anna Andreievna, dient: «Anna Andreievna!», després a Maria Antonovna, dient: «Maria Antonovna!» Bobtxinski i Dobtxinski entrebancant-se l'un amb l'altre.

BOBTXINSKI.—Tinc l'honor de felicitar-vos...

DOBTXINSKI.—Anton Antonovitz! Tinc el honor de felicitar-vos..

BOBTXINSKI.—... pel feliç esdeveniment!

DOBTXINSKI.—Anna Andreievna!

BOBTXINSKI.—Anna Andreievna!

(*Ambdós se li acosten al mateix temps i topen de front.*)

DOBTXINSKI.—Maria Antonovna! (*Li besa la mà.*) Tinc l'honor de felicitar-vos. Vos sí que tindreu un gran, gran benestar i portareu robes d'or i menjareu diverses sopes delicades, i passareu el temps molt distretament...

BOBTXINSKI (*interrompent*).—Maria Antonovna, tinc l'honor de felicitar-vos! Déu vos dó riquesa de tota especie, molts de diners i un marrequet així de petit, així (*lo mostra amb la mà.*) ... que us el pogueu assegurar sobre'l palmell, sí! I el sagal tothora cridarà: ua! ua! ua!

Encara altres hostes, qui van a besar la mà. L'inspector d'escoles amb la seva muller.

INSPECTOR D'ESCOLES.—Tinc l'honor...

LA DÒNA DE L'INSPECTOR D'ESCOLES (*llegant-se als braços d'Anna Andreievna.*)—La meua més bella felicitació, Anna Andreievna! (*Elles dugues se besen.*) N'he tingut tanta alegria. Sí que em diuen: «Anna Andreievna casa la seva filla.» «Ah Déu meu», jo que penso, i me'n alegro tant, que jo que dic al meu home: «Escolta, Lukantxik, ara vés quina felicitat que li ha escaigut a Anna Andreievna!»... «Sí,—jo que penso—gracies a Déu!» I jo que li dic: «En sóc tant encantada, que em cremo d'impaciència per expressar-ho personalment.. Ai Déu meu—jo que penso—Anna Andreievna que esperava un bon partit per la seva filla i ara té, mira quina sort! Tal com ho desitjava se li fa.»—i de veritat me'n sóc tant alegrada, que ni podia parlar.. I plora que plora, sí, que m'en fonia plorant. Fins que Luka Lukitx en diu: «Però per què plores, Nastenka?»—«Ai, Lukantxik—jo que li dic,—jo mateixa no ho sé, però les llàgrimes senzillament em decorren com un rierol.»

BATLLE.—Us prec, seieu, senyors! Ei, Mixka, porta més cadires! (*Els hostes s'asseuen.*)

ESCENA VII

Els mateixos, l'inspector de policia i policies.

INSPECTOR DE POLICIA.—Tinc l'honor de felicitar-vos, Senyor Batlle, i de desitjar-vos felicitats per molts anys.

BATLLE.—Gracies, gracies! Us prec, seieu, senyors! (*Els hostes s'asseuen.*)

JUTGE.—Però conteu-nos, us prec, Anton Antonovitz, de quina manera tot això començava, és dir, tota la marxa lenta i progressiva del cas.

BATLLE.—La marxa del cas ha estat extraordinària: li va ploure fer ell en persona la petició.

ANNA.—De la manera més respectuosa i aristocràtica. Tot ho va dir molt, però molt bé. Ell que em va dir: «Jo, Anna Andreievna, només per admiració dels valors de la vostra persona.» I un home tant bell, i tant il·lustrat, dels més nobles principis!—«La meua vida, creieu-me, Anna Andreievna, no val per mi un kopek; ho faig només perquè estimo les vostres qualitats extraordinàries.»

MARIA.—Ah, mamà! Si això m'ho deia a mi!

ANNA.—Vols callar? Què n'entens tu de tot això? No et fiquis en coses qui no t'importen! «Jo, Anna Andreievna, sóc encisat...» i va escampar paraules tant llagoteres... i quan jo anava a dir-li «De cap manera podem esperar tanta honor,»—ell de sobte que cau de genolls i de la més distingida manera diu: «Anna Andreievna! no em feu el més malaventurat dels homes! consentiu correspondre als meus sentiments, altrament afinaré la meua vida per la mort.»

MARIA.—Però, mamà, si això ho deia per mi.

ANNA.—Sí, és clar... també parlava per tu, no ho nego pas.

BATLLE.—Fins va esverar-nos i tot: va dir, que s'engegaria una bala dins el cap. «M'engego una bala dins el cap, m'engego una bala dins el cap!» deia.

ALGUNS DELS HOSTES.—Què dieu!

JUTGE.—Que original!

INSPECTOR D'ESCOLES.—Sí, en veritat, aixís ho ha governat la sort..

CURADOR DE L'HOSPITAL.—Què la sort, senyor meu,—la sort és una dindia que rès governa: són els mereixements que ho han portat (*Apart.*) Vetaquí encara la felicitat que s'esmuny dins la boca del porc!

JUTGE.—Jo consento, Anton Antonovitz, a vendre'us la goça de caçar que em regatejàveu.

BATLLE.—Gracies. Altres coses tinc al cap que la vostra goça.

JUTGE.—Bé, si no voleu aquesta, farem tractes per algun altre goç.

LA DÒNA DE KOROBKIN.—Ai, Anna Andreievna, com m'alegro de la vostra felicitat! No us ho podeu arribar a imaginar!

KOROBKIN.—Però, permeteu-me demanar, ón és ara l'honorable senyor hoste? He sentit a dir, que és departit per no sé què.

BATLLE.—Sí, és departit per un dia per un negoci gravíssim.

ANNA.—A cà'l seu oncle, a demanar-li la benedicció.

BATLLE.—Sí, a demanar-li la benedicció; però totseguit demà mateix... (*Estornuda; tots li diuen: «salut» en chor remorós.*) Gracies, gracies! Però totseguit demà mateix estarà de retorn... (*Estornuda; brogit de felicitacions; entre tantes veus, se senten neta-ment aquestes:*

VEU DE L'INSPECTOR DE POLICIES.—Salut a la vostra Excel·lència!

VEU DE BOBTXINSKI.—Cent anys de vida i un sac d'or!

VEU DE DOBTXINSKI.—Déu us allargui la vida fins on més no es pugui!

VEU DEL CURADOR DE L'HOSPITAL.—Aixís te reventis!

VEU DE LA DÒNA DE KOROBKIN.—Els diables t'emportin!

BATLLE.—Us regració humilment! Igual us desitjo a vosaltres.

ANNA.—Ara fem compte de viure a Petersburg. Perque aquí, ho confesso, hi ha un ambient.. ja massa de poble!... Confesso, que li duc una gran avorrició... Vetaquí també el meu marit.. Allí rebrà el rang de general.

BATLLE.—Sí, confesso, senyors, els diables m'emportin, que m'atreu molt això de ser general.

INSPECTOR D'ESCOLES.—I Déu us en farà!

RASTAKOVSKI.—L'home no pot, però Déu ho pot tot.

JUTGE.—A un gran vaixell, gran aigua

CURADOR DE L'HOSPITAL.—Tals els mereixements, tal la honor.

JUTGE (*apart*).—General! Aquesta sí que serà bona! Cert que li escauria el generalat, com una sella a una vaca! Bé, ara per ara encara ho tens lluny. Altres de més indicats que tu són aquí, qui fins ara no són generals.

CURADOR DE L'HOSPITAL (*apart*).—Veieu-lo, el diable l'emporti, com ja s'empeny cap al generalat! Qui sab, potser sí que encara se'ns faci general. D'orgull, el diable l'emporti, prou ne té. (*Al Batlle.*) Aleshores, Anton Antonovitz, no aneu pas a oblidar-nos.

JUTGE.—I si ens passava rès, per exemple, cap necessitat del càrrec o aixís, no ens neguem pas la vostra protecció!

KOROBKIN.—L'any vinent jo us enviaré el noi a la capital, per que sigui útil a la patria; aleshores sigueu-li bo, coveu-lo sota la vostra protecció, feu de pare per l'orfanell!

BATLLE.—Hi estic prest, de la meva banda m'hi basquejaré de bona gana.

ANNA.—Tu, Tonet, sempre et cuites a prometre. De primer, no tindràs temps per pensar en això. I després com i per que ún s'ha de carregar de promences d'aquesta mena?

BATLLE.—Perquè, doncs, cor meu? Devegades ún pot.

ANNA.—Es clar, devogades ún pot, però no donar la seva protecció a cada negat del món.

LA DÒNA DE KOROBKIN.—Heu vist com e'la ens tracta?

UNA HOSTESSA.—Sí, sempre ha estat així; ja la conec: l'asseieu a la vostra taula i hi posa cames i tot desseguida...

Trad. C. R. B.

(Seguirà.)

De la Premsa

En el Ateneo Alcoyano

Labor Regionalista

La conferencia a cargo de nuestro queridísimo amigo el insigne *leader* del regionalismo valenciano, D. Juan Pérez Lucía, superó si cabe la expresión, en amenidad, interés y atractivo a las celebrados anteriormente.

A las seis y media de la noche, con una concurrencia selecta y numerosísima, comenzó el acto, ocupando la presidencia el alcalde D. Francisco Moltó y sentándose a su derecha el cura de San Mauro y San Francisco, D. Rafael Gosálvez Peidro, D. Leopoldo Mascarell, D. José Abad, D. César Puig y D. Vicente Ribelles; y a su izquierda el presidente del Ateneo, D. Gonzalo Faus y D. Miguel Abad Tormo...

El Sr. Moltó Pascual hizo la presentación del distinguido conferenciante, dedicándole elogios merecidísimos por los excelentes y notables trabajos que en Valencia viene realizando, como entusiasta regionalista, habilísimo juriconsulto y distinguido periodista.

Al ocupar la tribuna el Sr. Pérez Lucía el público le saludó con una ovación fuerte, prolongada, como muestra de su afecto y admiración hacia el ilustre conferenciante.

Comenzó agradeciendo los elogios que le tributó la presidencia y saludando al noble pueblo de Alcoy en nombre de su amada Valencia, cuyos pueblos—dice—están unidos por estrechos vínculos etnológicos y por arraigados sentimientos de religión y de raza.

Expresó el regocijo y la satisfacción que experimenta cada vez que visita a Alcoy, y cantó en brillantísimos párrafos el carácter laborioso, luchador y franco de los alcoyanos añadiendo que éstos poseen las cualidades morales que han hecho triunfar a los pueblos más avanzados en el camino del progreso, precisamente porque aquellas son las que ennoblecen y dignifican a las sociedades. (Aplausos.)

Dirigió un saludo especial a las numerosas señoras y señoritas que asistieron a la conferencia.

«Al acercarme — dijo — esta mañana a vuestro querido Alcoy, en días en que la Naturaleza no fecundiza y hermosea el bello suelo de la región valenciana; al contemplar en los campos solo verdor, en las hondonadas de los montes solo arboledas frondosas y en vuestras mesetas solo el es-

fuerzo del curtido labrador, pensé en las flores de mi Valencia y sentí no verlas también esparcidas por vuestros suelos comarcanos. Pero al entrar en este salón todas mis extrañezas se han disipado: las flores se habían congregado y estaban todas formando un bellissimo ramillete en el Ateneo Alcoyano» (Aplausos).

Anunció que iba a ocuparse de un tema de interesante actualidad y del consolador movimiento que se ha despertado en la mayor parte de las provincias de España: del regionalismo y de Mancomunidades.

Evocó elocuentemente las glorias del antiguo reino valenciano, conquistadas merced a la tenacidad de carácter y sabiduría de Jaime I, que rindió a los moros y suavizó con prudentes leyes su vida; que les reglamentó el ejercicio de su religión y nos dió una admirable organización regional, haciendo que Valencia fuera el primer pueblo de Europa.

«Todas estas envidiables glorias—añadió—están hoy enterradas; el regionalismo salvador está muerto entre nosotros, y los pueblos sufren en la actualidad los horrores de un verdadero cesarismo, de un centralismo absorbente, que mata los entusiasmos é inicitivas populares y somete todos los asuntos irigidos por el Estado a un desesperante expedienteo, escarnio de la civilización»

Definió luego el regionalismo, diciendo que era el amor a lo nuestro, a la región, a todo lo que expresa los sentimientos de algo característico, como lengua, costumbres y modos de vivir, a todo aquello que ha creado algo especial dentro de determinado número de pueblos.

Concretando la definición al regionalismo valenciano, dijo que era el afecto a cuanto el inmortal Jaime I el Conquistador recopiló en sus famosos fueros, constitución pura y brillante que dió lengua propia y vida próspera a nuestra hermosa región.

Manifestó que el regionalismo no debe confundirse con el federalismo y la confederación, que significan la unión de naciones que, teniendo autonomía propia y absoluta, luchan en la defensa de intereses que les son propios.

El regionalismo es la división del territorio en agrupaciones que, siendo distintas, por que distintas son sus costumbres y fueros,

no lesionan la unidad nacional. antes al contrario, separadas para la mejor defensa de sus intereses y administración de sus bienes propios, contribuyen a crear un Estado próspero, con la prosperidad que alcanzó la madre España en mejores tiempos.

Hizo luego el orador historia del actual movimiento regionalista, desde sus principios hasta la consecución del decreto de Mancomunidades, primer paso dado en la solución del problema regional.

Moret en 1888 trató de reformar la administración de España, dividiéndola en territorios.

Silvela, en 1891 y perteneciendo al Gabinete Cánovas, intentó otra reforma de las leyes municipales, constituyendo otro paso dado en favor de las Mancomunidades y del regionalismo.

Al mismo tiempo Cataluña, ese pueblo progresivo, trabajador, inteligente y amante de sus glorias regionales, trabaja con empeño y constancia en el mismo sentido.

Robert preside en 1888 una Asamblea para tratar de Mancomunidades catalanas.

Se dirigió por aquel entonces el famoso mensaje a la Reina, pidiendo que el Rey fuera a Cataluña para constituir en ella unas Cortes independientes y firmar también allí la Constitución, hechos que, según los catalanes, contribuirían a avivar el amor a España y a levantar más y más el ya pujante amor regionalista.

El regionalismo, pues, se preparaba ya a ser práctico y a convertirse en leyes, gracias al constante movimiento de Cataluña.

Después Maura trató de implantar una beneficiosa reforma, a base de la modificación de las leyes de Administración local.

Y llega el año 1906 y se reúnen en Asamblea las cuatro Diputaciones catalanas. Prat de la Riba trabajó lo indecible a favor de las Mancomunidades, y cabe asegurar que por aquel entonces hubiera conseguido su propósito a no ser por la derrota que sufrió aquel Gobierno.

Sin embargo, los catalanes no desmaya y preparan un intento definitivo.

Presentan a Canalejas las bases de la Mancomunidad.

Se celebra la famosa sesión parlamentaria en que Prat de la Riba arrancó una promesa decisiva de labios del Sr. Canalejas. Este, respetando el sufragio universal, del que siempre se mostró partidario y defensor, ofreció en 1912 presentar el oportuno proyecto, promesa que cumplió el 25 de Mayo, si bien determinó principalmente la discusión del proyecto la caída del Gobierno.

Lo que sucedió más tarde respecto a este movimiento es reciente y está en la memoria de todos.

Debido a la campaña tenaz y franca de los catalanes, han conseguido que el Gobierno inplantara por decreto las Mancomunidades.

¿Y que son las Mancomunidades?—se preguntó el orador.

Es el primer paso dado hacia el regionalismo triunfante.

Describió luego el triste cuadro que presenta España como consecuencia del régimen centralista, añadiendo que los pueblos se justifican cuando para acabar con un estado de cosas como el presente se levantan en rebeldía para decir a los gobernantes que ellos no son la patria, sino en todo caso un instrumento del régimen, a fin de que luego renazca una era de prosperidad y grandeza.

Refiriendo un caso concreto, dijo que a Valencia, no obstante sus hermosas playas, su extraordinaria riqueza y su suelo feraz, abundante, se la considera como a la Cenicienta de España, no teniendo en cuenta el poder central los rios de plata que, partiendo de provincias, van a morir en Madrid.

Examinó el deplorable estado de la enseñanza en España, citando el hecho de que en Alcoy, que le corresponden 60 escuelas con arreglo a su población escolar, tiene solamente 11, y éstas en condiciones deficientísimas. «En cambio — añadió — teneis cuádruple número de bochinchas que de escuelas».

«Cuando el estado abandona tan sagrados intereses para centuplicar las funciones, es de todo punto indispensable la implantación de las Mancomunidades».

Explicó detalladamente el objeto de éstas, que es el de conseguir que el pueblo más directamente entienda en la resolución de asuntos que le interesan, como construcción de camiuos vecinales, erección y conservación de monumentos, ferrocarriles, beneficencia, etc. etc., evitando que los representantes de los distritos vayan a Madrid a fomentar la holganza.

«El problema cambia, pues, radicalmente».

Se extendió después el orador en atinadísimas consideraciones sobre lo que la cultura ganaría con la satisfactoria resolución del problema regional, citando, al efecto la creación del centro de «Estudis Valencians» que tanto entusiasmo ha despertado en la capital de nuestra región y cuyo objeto es cultivar la ciencia en todas sus fases, purificar nuestro dialecto, aquilatándolo a las necesidades de los tiempos presentes y cooperar a la conservación de nuestros intereses materiales con la confección de estadísticas, pues se da el caso estupendo de que los valencianos ni sabemos cuánta es nuestra riqueza productiva, ni cuanta extensión la de nuestros terrenos cultivables.

Como consecuencia práctica de su diser-

tación propuso el conferenciante: 1.º que el Ateneo de su parte gestionara del Ayuntamiento que éste solicite la constitución de la Mancomunidad valenciana, siguiendo el ejemplo de otros Municipios de Cataluña; y 2.º que él gestionaría del centro de «Estudis Valencians» la implantación de un intercambio de cultura entre nuestra población y la capital del Reino. (Grandes muestras de asentimiento).

Para todo esto dijo que se necesitaba el apoyo de todos, y de la juventud inteligente, estudiosa, en particular, y a esta dirigió una elocuente y entusiasta arenga, terminando con estas palabras:

«La patria, en nuestros tiempos, necesita de hombres luchadores y laboriosos».

Alcoy es una porción predilecta, es un semillero de hombres libres, trabajadores y dignos, y por eso, al formar la corona de nuestro glorioso regionalismo, queremos engarzar la perla que nos ofrece esta noble tierra, que supo hacerse grande en la historia y envidiable entre los pueblos civilizados».

Al terminar el Sr. Pérez Lucía una salva de aplausos, ruidosísima, sincera, afectuosa, coronó su brillante discurso.

El digno presidente del Ateneo seños Faus agradeció en cariñosas frases el favor dispensando por el conferenciante, honrando la tribuna de nuestro Ateneo, y prometió que éste seguirá las nobles y desinteresadas iniciativas del Sr. Pérez Lucía, teniendo el proyecto de formar dentro del centro una comisión que entienda en todos los asuntos de carácter regional, como organización de excursiones y celebración de actos de propaganda.

El acto terminó en medio del mayor entusiasmo, recibiendo después del ilustre conferenciante numerosas felicitaciones, a las que unimos la nuestra, modesta, pero sincera.

De *La Defensa* (Alcoy)

sofrí més que cap altra ciutat d'Espanya les conseqüències funestes de les guerres i desastres colonials; vingué son despertar patriòtic, amb lluites sorolloses; sofrí el terrorisme, obra que sab de quí, però segurament obra llunyana i de les altures; passà per la prova de 1909, i ara novament en plena apoteosi d'activitats, es prepara a celebrar una segona Exposició Universal, mentre el picot va enderrocant cases i cases, per a fer lloc a la Reforma que passa triomfant.

I ara anem a les estadístiques.

La població creix, la nostra Barcelona es fa gran i se'n fa depressa. Ens atrevim a afirmar que, malgrat les estadístiques, en les quals estem seguríssims que posen tota la seva voluntat els encarregats de fer-les, la nostra ciutat té avui, i si no el té poc n'hi deu faltar, un mil lió d'habitants.

Els dats estadístics de l'«Anuari», donen en l'any 1910, un «cens de fet» de 587,411 habitants. Des de 1910 han transcorregut tres anys, dos d'ells de gran treball i activitat. Tothom pot haver vist l'escassetat de pisos per a llogar que hi ha, especialment de preus mitjans i modestos, amb tot i que continuament es van construint, com ja dèiem abans, noves cases de lloguer.

Però no'ns havem pas d'enganyar. Tothom està convençut de que la població de Barcelona és molt més nombrosa de la que en les estadístiques es registra. Per quines causes pot ésser això? Per moltes. En primer lloc pot obeir a deficiències, al fer-se l'empadronament general, del repartiment i recollida de fulles de padró; en segon terme a la resistència de molta gent a empadronar-se; en tercer lloc al caràcter cosmopolita de tres dels districtes de la ciutat: el VII, el V, i el VI, part al menys d'aquest.

Un dato molt eloqüentíssim: no fa molts dies publicàvem en la secció municipal, una

HARRIMAN, EL FAMOSO REY DE LOS FERROCARRILES AMERICANOS, NO TOLERABA EN SUS OFICINAS EMPLEADOS PROPENSOS AL RESFRIADO.

Un médico afamado declaró hace poco que muchos delincuentes se ven condenados a penas severísimas por el sólo hecho de haberle sentado mal al juez el desayuno. Los pequeños achaques que sufrimos en la salud tienen mucha mayor influencia de la que nos figuramos sobre el trabajo de cada día o la carrera que nos da pan. La influenza (o gripe), por ejemplo, no es una enfermedad muy seria en sí; pero sus consecuencias pueden ser muy graves. En muchos casos la influenza afecta permanentemente la memoria y debilita noblemente el poder de concentración del cerebro. Un resfriado fuerte siempre embota las facultades de este órgano, sobre todo en lo que se refiere a cálculos. Está comprobado en los Bancos que el empleado propenso a coger resfriados es mucho más profuso en equivocaciones en su trabajo que el que no sufre de esta susceptibilidad catarral.

Harriman, el difunto Rey de los ferrocarriles americanos, tenía por regla inexorable el no tolerar en sus numerosas oficinas empleado alguno propenso a coger resfriados. Desde luego es imposible evitar por completo este molesto tributo al tiempo variable y frío, pero bueno es saber que los Pellets del Dr. Mackenzy, curan siempre en 24 horas el resfriado, sin necesidad de hacer cama. Tomados cuando empieza el estornudeo y la destilación mucosa, nunca seguirá adelante. En todas las farmacias, a pesetas 1,50 la caja.

La nostra Barcelona

Raons i estadístiques

De tant en tant, al contemplar el constant naixer d'edificis nous en tots els indrets de la urbs amada, un cobra noves confiances en els destins d'aquesta ciutat nostra de Barcelona.

Certament, això és la «ciutat de pedra», però en la nostra «ciutat de pedra», hi bateguen totes les ànsies, totes les inquietuts modernes i una cultura va naixent.

Són tantes les coses que ocupen les nostres energies, que no'ns donem compte de la nostra plena creixença, ni de que per a resistir-la és necessari que la col·lectivitat tingui els seus nervis al tremp d'acer, puix de lo contrari fracassaríen en l'empresa.

Però entre aquest continuat treball una cosa resulta provada. Barcelona és i serà, a pesar de tot i de tots.

Li venen d'antic ja els contractemps i les desgràcies, però ella ha sortit de tot, com aquells caràcters de ferro que's poden doblegar un moment, però no's trenquen. Reis i lleis li han posat jous fexucs, que per un moment l'han aplanada, però ella se n'ha aixecat més forta que mai.

Avui volen deturar-nos per uns moments en camps per a nosaltres ingrats, en la seqüedat dels números, que si bé són monòtons i pesats, tenen una eloqüència de fets per a rès superada.

L'«Anuari Estadístic de la Ciutat de Barcelona» que tots els anys publica el nostre Ajuntament, ens ha dit més que cent tractats de coses que haguéssim estudiat, sobre el moviment i desplegament de la nostra Barcelona. És el de l'any 1911, resultats de 1910, que havem fullejat, amb curiositat creixent. I ell és la més clara demostració de dugues coses: de que Barcelona és la primera població de l'Estat espanyol i de que'l seu progrés no's detura ni un moment.

L'havem estudiada en el seus anys de les èpoques històriques; ho havem fet en les èpoques modernes, a través de crisis i de prosperitats. Volem ara seguir-la desde 1860.

Des d'allavors fins ara, Barcelona ha passat períodes revolucionaris, èpoques de treball; ha celebrat la primera Exposició Universal en terres ibèriques; tingué un fort període de revoltes societaries-anarquistes;

notícia, segons la qual el senyor Rosés, tinent alcalde del districte V, havia pogut comprovar que de 69 defuncions ocorregudes durant el mes, en el seu districte, no més 19 eren de persones empadronades en el mateix. Això seria senzillament monstruós, de no tenir certes explicacions. Examinarem el cas amb tota consciència.

Suposem que de les 50 persones no empadronades hi ha 12 infants que no han tingut temps d'esser-ho; posem que 18 persones habitaven en altres districtes i estaven empadronats en els mateixos i al traslladar-se al V no s'havien empadronat encara en el mateix; suposem que 6 d'ells eren transeunts, i per a acabar, acceptem que 4 persones més, eren forasters de nou vinguts a Barcelona, Resultaria així:

Infants no empadronats	12
Persones empadronades en altres districtes	18
Transeunts	6
Forasters, habitants de nou al districte.	4

Total	40

De manera que 40 i 19 són 59 persones. Resten, doncs, fins a 69, 10 personas encara. Però si els transeunts i nou vinguts no són encara habitants de dret, ho són de fet. Per lo tant a les 10 persones que resten de les 50, s'hi poden molt bé afegir aquestes 10 darreres, lo qual donarà per resultat que de 69 persones «en absolut», en deixin de formar part, segons les estadístiques, 20. Es a dir, un 29 per 100. Essent en 1910, la població de «dret» del districte V, de 55,547, resultaria que augmentada amb aquest 29 per 100 naturalísim, amb el qual ens quedem curts, seria de 71,655.

I si aquest punt de vista l'acceptem per al districte VI, que té 94,664 habitants; per al VII, que'n té 102,021, i per al II, que'n té 54,012, es podrà veure amb quanta raó diem que Barcelona, si no té un mil·lió d'habitants, ben poc se n'hi falta. S'ha de tenir en compte que aquestes barriades són les de població més densa, habitades per gents obreres i que més difícil són de censar, lo mateix que el districte V.

Anem ara a veure de quina manera ha crescut la població en 50 anys; la proporció d'habitants amb altres capitals de l'Estat espanyol; la seva natalitat; les seves construccions urbanes, etc., etc., tot comptant des de 1860 a 1910.

En aquest any la població de «dret» de les

principals poblacions de l'Estat espanyol era la següent:

Barcelona	581,441	habitants
Madrid	556,958	»
València	233,018	»
Sevilla	153,258	»
Málaga	135,292	»
Murcia	125,243	»
Saragoça	109,635	»

De fet, suposant que'ls empadronaments d'aquestes poblacions siguin tant difícils de fer com en la nostra ciutat, amb seguida immigració, amb port de mar i propera a la frontera francesa, sempre resultarà que Barcelona és la ciutat més nombrosa de tota la península ibèrica.

Per a veure com en marxa ascendent va progressant, la seguirem durant aquests 50 anys darrers. En 1860, la població de Barcelona i els pobles actualment agregats, era de 244,401 habitants; en 1870, de 301,534; en 1880, de 364,159; en 1890, de 430,089; en 1900, de 542,144, i en 1910, de 581,441. Es a dir, amb 50 anys la nostra ciutat ha augmentats en 337,040 habitants, segons les estadístiques oficials.

Però si això és ja un dato eloqüent, encara que'ls empadronaments tinguin tants defectes, inevitables molts d'ells, rès dona una idea tant clara del formidable desenrotll de la nostra urbs, com la crecuda de les seves edificacions urbanes.

Sempre partint del any 1860, veurem que allavors hi havia a la ciutat i pobles 17,683 edificis; en 1887, els edificis eren 28,110; en 1897, 32,460; en 1900, 35,111, i en 1910, 37,748. Total en 50 anys, 20,065 edificis d'un, dos, tres, quatre i cinc pisos, que s'aixecaren a Barcelona.

D'aquests edificis, 643 eren destinats a fàbriques; 667 a magatzems; 118 a tallers; 64 a iglesies; 112 a convents; 9 a hospitals, 19 a asils; 32 a quarters; 123 a serveis públics. (Municipi, Ensenyança superior, Policia, etcétera); 34 a teatres (no s'hi compten les nombroses societats que'n tenen); 49 a cines (actualment són centenars els que hi ha); 3 a presons, i 35,875 a hostatges públics i particulars.

Per avui no volem exposar més xifres. El lector ens perdonarà lo pesat del treball, en mèrit de lo que ell diu d'una manera innegable lo que és i lo que serà la nostra ciutat amada, cap i casal de la Catalunya nostra.

PERE DE PRADES

El nostres candidats

CIRCUNSCRIPCIÓ DE BARCELONA

Albert Rusiñol
Marqués de Camps
Lluís G. Ferrer Vidal
J. Garriga i Masó
Pere Rahola i Molinas

PROVINCIA DE BARCELONA

ARENYS DE MAR
Ricard de Capmany

BERGA

Manuel Ferguell de Magarola

CASTELLTERSOL

Francesc Cambó i Batlle

GRANOLLERS

Bonaventura M.ª Plaja

MANRESA

Leongi Soler i March

SABADELL

Marti Trias y Domenech

SANT FELIU DE LLOBREGAT

Antoni Par i Tusquets

VICH

Narcís Verdaguer i Callís

VILANOVA I GELTRÚ

Josep Bertran y Musitu

PROVINCIA DE GIRONA

LA BISBAL

Bonaventura Sabater

PUIGCERDÀ

Eusebi Bertrand i Serra

SANTA COLOMA DE FARNÉS

Joan Ventosa i Calvell

FIGUERES

Lluís Puig de la Bellacasa

PROVINCIA DE LLEIDA

BALAGUER

Miquel Barella

SOLSONA

Ferrán Valls

== EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES ==

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÓNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central: Pelayo, 44, telèf. 1,113 • Economia. Veritat en els preus

Important: La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat.— NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

AIGUES MINERALS NATURALS

de la

SOCIETAT ANÓNIMA

VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no **fonts de origen**.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS-18-ent.º**

**VIUDA DE
JOSEP RIBAS**

**MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS**

INTERIORS COMPLETS

**SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS**

EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7

Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes econòmics de essència neumàtics.

Chassis per ómnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitàries.

Per transports de 1 1/2 i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de naufragis i auxiliars de barco de pesca.

Làmpara "KRANZ"

LLUM BLANCA COM LA DEL SOL
VERITABLEMENT INSENSIBLE A LES SOTRAGADES
LLUM CONCENTRADA SOBRE L'OBJECTE, SENSE QUE
SE'N PERDI UN SOL RAIG
FORMA ELEGANT : TAMANY REDUIT

CLAVELL GERMANS
Barcelona—Rambla de les Flors, 16 (Dipòsit)
Mataró—Biada, 5 (Fàbrica)

COMPANIA "UNIC", S. A.
—Corts Catalanes, 401—
Barcelona.